

SEKA İŞGALİ YASAL MI?

Aydınlık Dergisi, 6 Şubat 2005

Yıldırım Koç

SEKA işçileri, Selüloz-İş Sendikası yöneticileriyle ve çalışanlarıyla birlikte, Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi tarihine şanlı bir sayfa olarak geçen barışçıl bir fabrika işgali eylemi gerçekleştiriyorlar. Bu konunun mevzuatımız açısından durumu nedir? Bu eylem meşru mudur; yasal mıdır?

Bir eylem yasal olmayabilir; ama kamu vicdanında meşru kabul edilebilir. Bu konudaki en güzel örnek, TÜRK-İŞ'in 3 Ocak 1991 genel eylemidir. Bu eylemin meşruluğunu en güzel dile getiren açıklama ise, 9. Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel'in 3 Ocak 2001 günlü Milliyet Gazetesi'nde yer alan sözleridir. O tarihlerde muhalefetteki DYP'nin genel başkanı olan Sayın Demirel, eylemin yasadışı olduğunu iddia edenlere karşı şöyle diyordu:

"Yüzbinleri nasıl cezalandıracaksınız? Yüzbinlerin bu çeşit harekete kalkması, fiili suç bile sayılsa, bu, kanunu işlemez hale getirir. Yöneticiler, yüzbinleri cezalandırmayı düşüneneğine, işçiyi bu noktaya getiren nedenleri ortaya koysun, onlara ilgi göstereyim... İşçi eylemi, sıkıntı içindeki milyonların tepkisine tercümandır. Bu nedenle, herkes bu olaya sıcak bakıyor; tabii biz de sıcak bakıyoruz."

Barışçıl bir biçimde sürdürülen SEKA işgali eylemi, meşrudur; kamu vicdanı tarafından onaylanmıştır. Peki, konunun yasal boyutu nedir?

1982 Anayasasının 54. maddesi işyeri işgalini açıkça yasaklamaktadır. 54. maddenin son fıkrası şöyledir: "Siyasi amaçlı grev ve lokavt, dayanışma grev ve lokavtı, genel grev ve lokavt, işyeri işgali, işi yavaşlatma, verim düşürme ve diğer direnişler yapılamaz."

2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'nun 25. maddesi de işyeri işgalinin kanundışı grev yaptırımlarıyla cezalandırılacağını belirtmektedir.

Bu durumda, barışçıl SEKA işgali meşru, ancak yasadışı bir eylem midir? Hayır. Barışçıl SEKA işgali, hem meşru, hem de yasal bir eylemdir. 7 Mayıs 2004 tarih ve 5170 sayılı Yasa, Anayasanın 90. maddesine şu hükmü eklemiştir: "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır."

Türkiye, 87 sayılı ILO Sözleşmesi'ni onaylamıştır. Bu Sözleşme konusunda ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi tarafından alınan ve ILO Yönetim Kurulu tarafından onaylanmış kararlar, bağlayıcıdır. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, Türkiye aleyhinde yapılan bir şikayet başvurusu üzerine şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"Komite, 25. maddede grevin niteliği ve amaçları konusunda konmuş olan kısıtlamaların (siyasi grevin, genel grevin ve dayanışma grevlerinin, iş yavaşlatmanın ve üretimi düşürmenin yasaklanması) çok fazla kapsamlı olduğu ve bu konularda Yasanın V. Bölümünde yer alan cezai yaptırımların da son derece ağır olduğu görüşündedir. Komite'nin olduğu kadar Uzmanlar Komitesi'nin de görüşüne göre, tümüyle siyasi nitelikteki grevler örgütlenme özgürlüğü ilkesinin kapsamı içine düşmemekle birlikte, **sendikalar, özellikle bir hükümetin ekonomik ve toplumsal politikalarını eleştirmek amacıyla protesto grevlerine başvurabilmelidirler. Ayrıca, dayanışma grevlerinin genel olarak yasaklanması istismara yol açabilir ve grev hakkının kullanılmasına ilişkin yöntemler söz konusu olduğunda, kurallara tamı tamına uyarak işin yavaşlatılması, işyerlerinin**

işgal edilmesi ve işbaşında oturma grevleri yapılması konularında kısıtlama getirilmesi, ancak bu eylemlerin barışçıl olmaktan çıktığı durumlarda haklılık kazanır."¹

SEKA işgaliyle ilgili olarak Selüloz-İş ve işçiler aleyhinde bir dava açılması durumunda, yargı, Anayasanın 54. maddesinde ve 2822 sayılı Yasanın 25. maddesinde yer alan yasakları "zımnen mülga" sayacak ve Sendika ile işçilerin, Türkiye tarafından onaylanmış bulunan 87 sayılı Sözleşmede yer alan haklarını kullandıkları konusunda karar verecektir.

SEKA işçilerinin işyeri işgali eylemi, hem meşrudur, hem de artık yasaldır.

¹ ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, **Türkiye Hükümeti Aleyhinde Şikayet Başvurusu (997, 999 ve 1029 sayılı Davalar)**, 260. Rapor, paragraf 39.